

ĀBECĒ

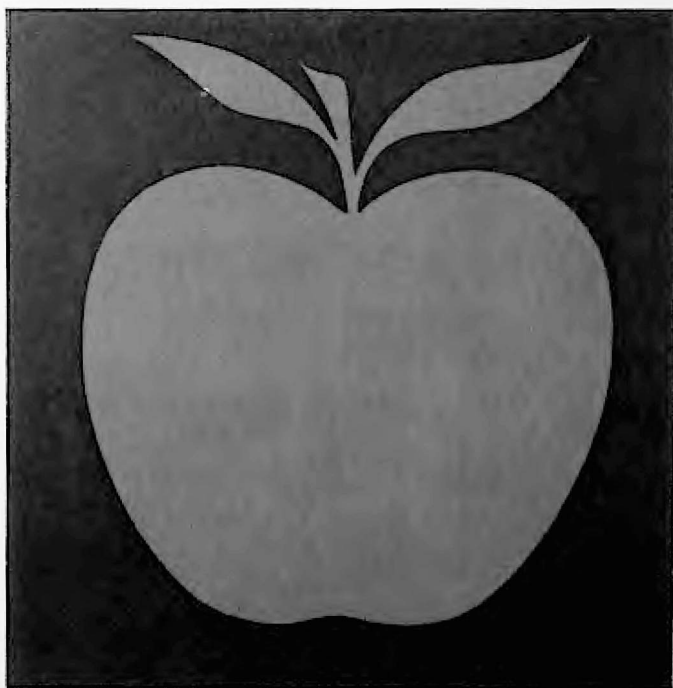
ILMĀRS RUMPĒTERS

ŅUJORKAS LATVIEŠU EV. LUT. DRAUDZES
SKOLU SKOLOTĀJU KOPA

ĀBECE

UN LASĀMGRĀMATA 1. KLASEI

ILMĀRA RUMPĒTERA ILUSTRĀCIJAS
UN GRAFISKAIS IEKĀRTOJUMS

AMERIKAS LATVIEŠU APVIENĪBAS
KULTŪRAS BIROJS

1972

Copyright 1966,
by AMERICAN LATVIAN ASSOCIATION
IN THE UNITED STATES, INC.
All rights reserved.

Reprinted in 1972

Printed In U.S.A. by
NOBLE OFFSET PRINTERS, INC.
New York, N.Y. 10003

U u Ū ū

U ū Ū u u ū

U ū

U ū U u ū ū

A a Ā ā

Au, au! Am, am!

A ā! U ū, u ū!

Au, au! Am, am!

A ā! Mū, mū!

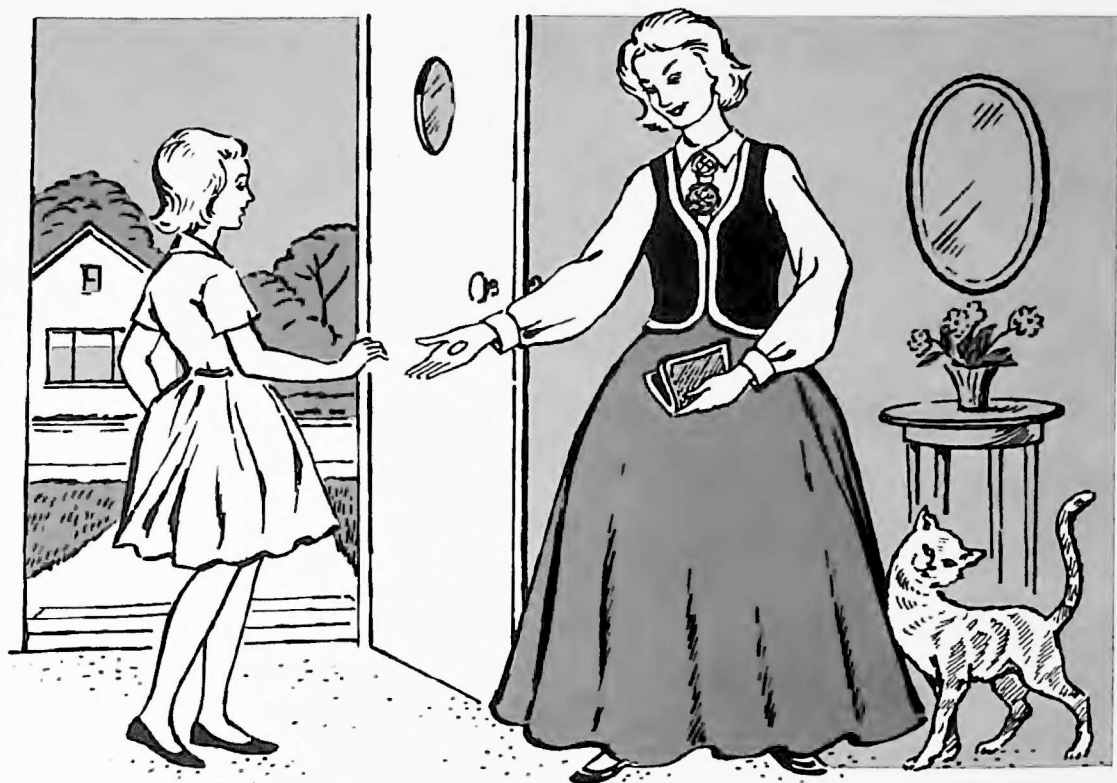
I i Ī ī

Ai, ai! Au, au! Au!

Ami, Ami!

Ami, au, au!

Ai Ami!

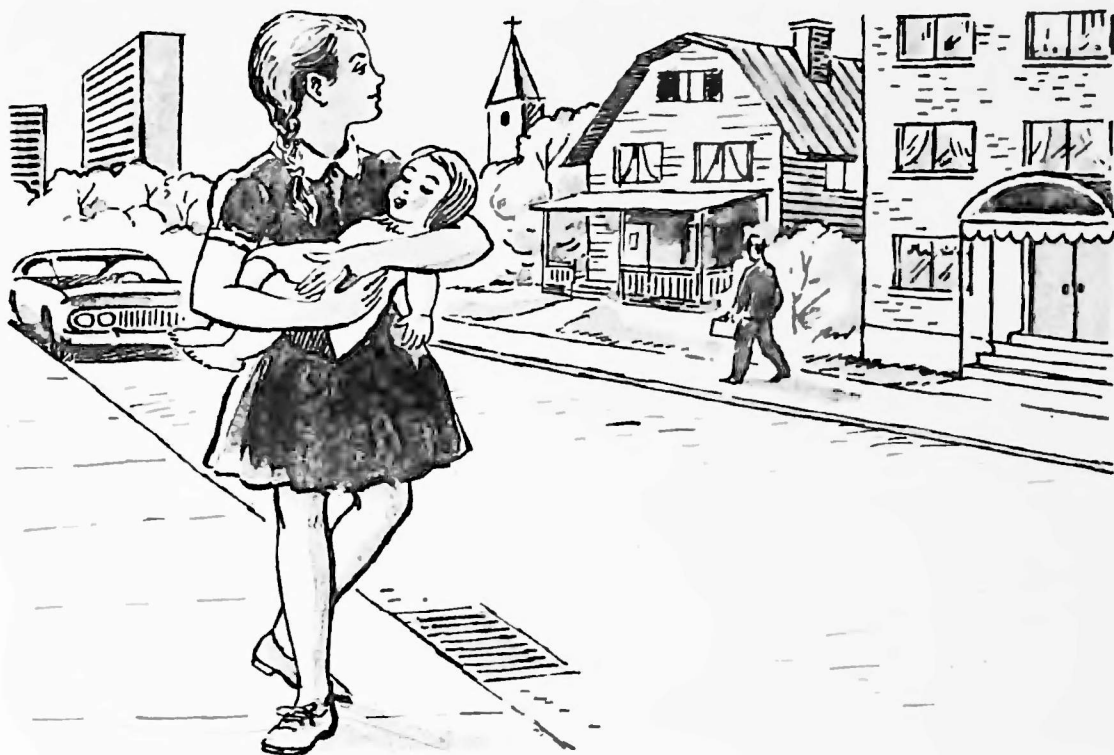
N n N n

Nu Anna! Māmiņa!
Anna un māmiņa.
Mana māmiņa. Mana
Anna. Ņau, ņau, ņau!

L I Ļ Ļ

Anna, Laima un māmiņa.
Māmiņa mīl Laimu.
Laima mīl māmiņu.
Māmiņa mīl Annu.
Anna mīl māmiņu.

Ie ie

Iela. Liela iela!

Mana iela. Ielā nami.

Manā ielā lieli nami.

Laimai liela lelle.

Laima mīl lelli.

S s Š š

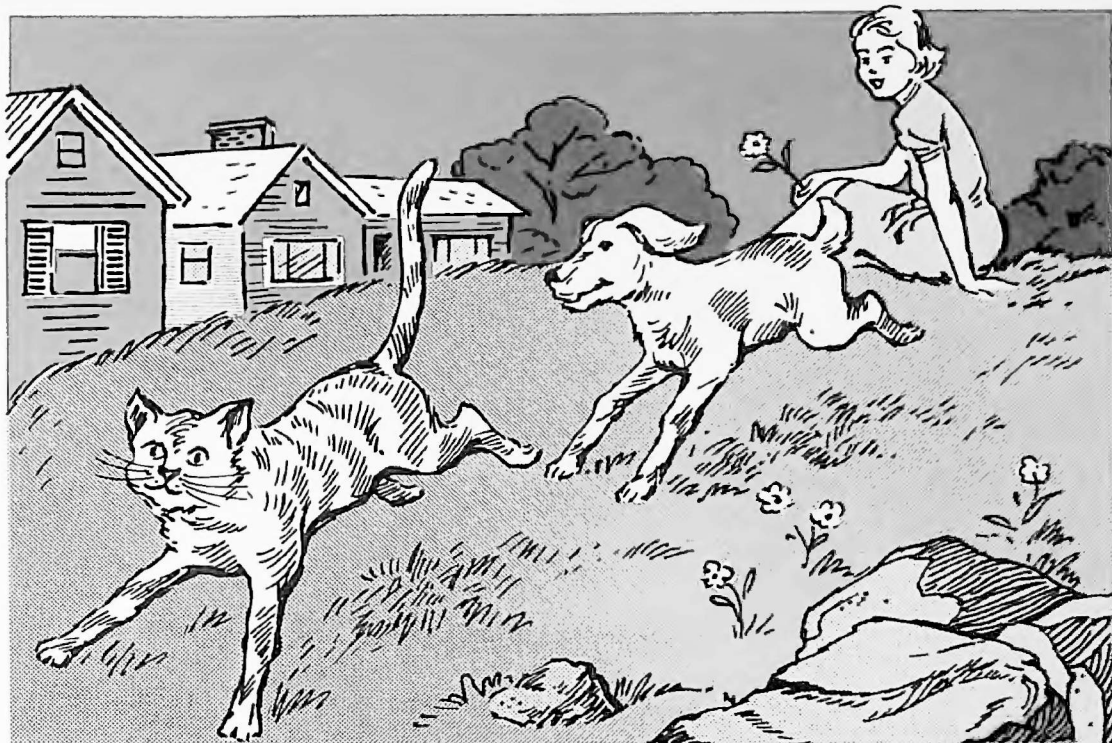
Nu sala! Sals asi sala.

Annai sala ausis.

Iesim aši, aši saulē!

Liels sals! Sals asi sala.

Iesim aši, aši saulē!

K k K k

Kaķis lien klusu.

Klusu, klusu. Au, au, au!

Kaķis klausās. Ņau, Ņau!

Nāk suns! Au, au, au!

Suns klausās. Kaķis mūk.

„Ami, nu, nu!“ saka Anna.

R r R r

Anna un Māris ir ārā.

„Rau, kaķi! Kuŗš ir Muris?“

„Muri, Muri!“ Kaķi mūk.

Māris nes Muri iekšā.

„Māri, neņem Muri rokā!“

saka māmiņa.

T t

**Tētis! Mūsu tētis.
Laima un Māris mīl tēti.
Tētis atnesis Laimas lelei
ratus. „Kur mana lelle?“
Laima liek lelli ratus.
Mārim taure. Māris taurē.**

O o

**Ai, olas! Anna un Laima
meklē olas. Lielas, lielas olas.
Laima un Anna salasa olas.
Anna nes olas māmiņai un
tētīm. Ai, lielas olas!
Laima mīlo kakīti.**

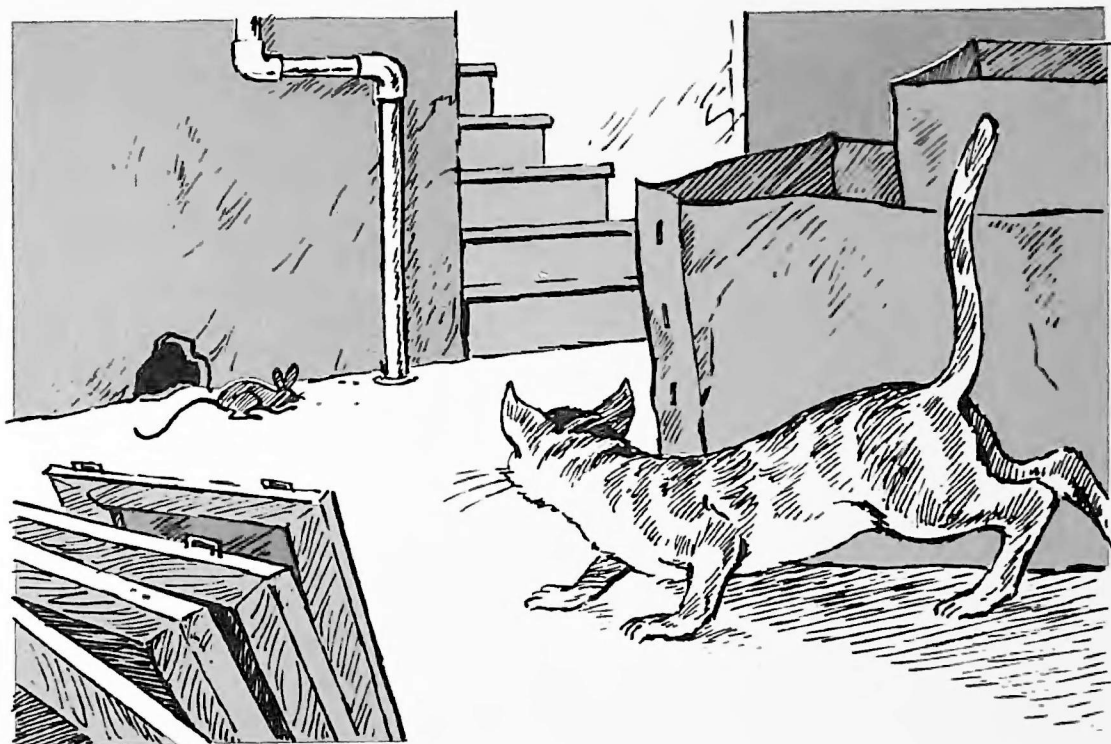
Z z Ž ž

Tētis un Māris iet uz mežu.
Mežā lieli un mazi koki.
Ziemā mežā auksti.
Zem koka sēž zaķis.
Ai, zaķis! Ami, ķer zaķi!
Zaķis mūk-suns meklē zaķi.

Līst lietus

Kļūst tik tumšs kā naktī.
Sāk līt. Līst lielām lāsēm.
Lietus lāses krīt uz ielas,
kokiem un namiem.
Annas rokai uzkrīt lietus lāse.
„Līst lietus!“ nosaka Anna.

P p

Pelēka pelīte izlien no alas.

Pelīte klausās. Tumsā tup Muris.

Kaķis pamana pelīti.

Muris lien klusu, klusu!

Pelīte aši iemūk alā.

Kaķis saka: „Ņau, ņau!“

B b

Māmiņa un Laima parkā. Ai, baloni! Baloni sarkani, zili un balti. Māmiņa nopērk Laimai baltu balonu. Balonam piesieta aukla. Laima tur balonu. Laimai patīk baltais balons.

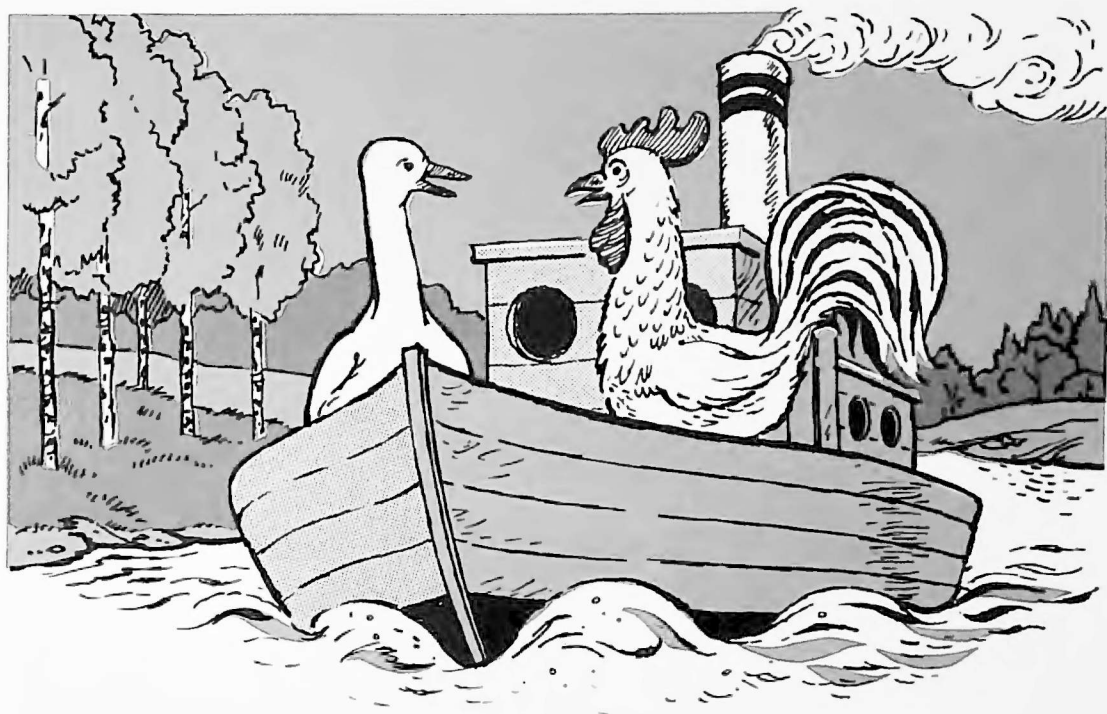
Pulkstenis

Tētis nopirka Mārim rokas pulksteni. Nu Māris ir liels zēns. Pulkstenis iet tik, tak, tik, tak. Māris paskatās pulkstenī – ir trīs. Mārim ļoti patīk pulkstenis.

C c Č č

„Cibu, cibu!“ Anna sauc cālīšus.
Cālīši zem lielās liepas.
Mazie cālīši saka: „Čiep, čiep!“
Anna lauž maizi un sauc:
„Cibu, cibu cālīši!“
Cālīši knābā maizi.

G g Ģ ģ

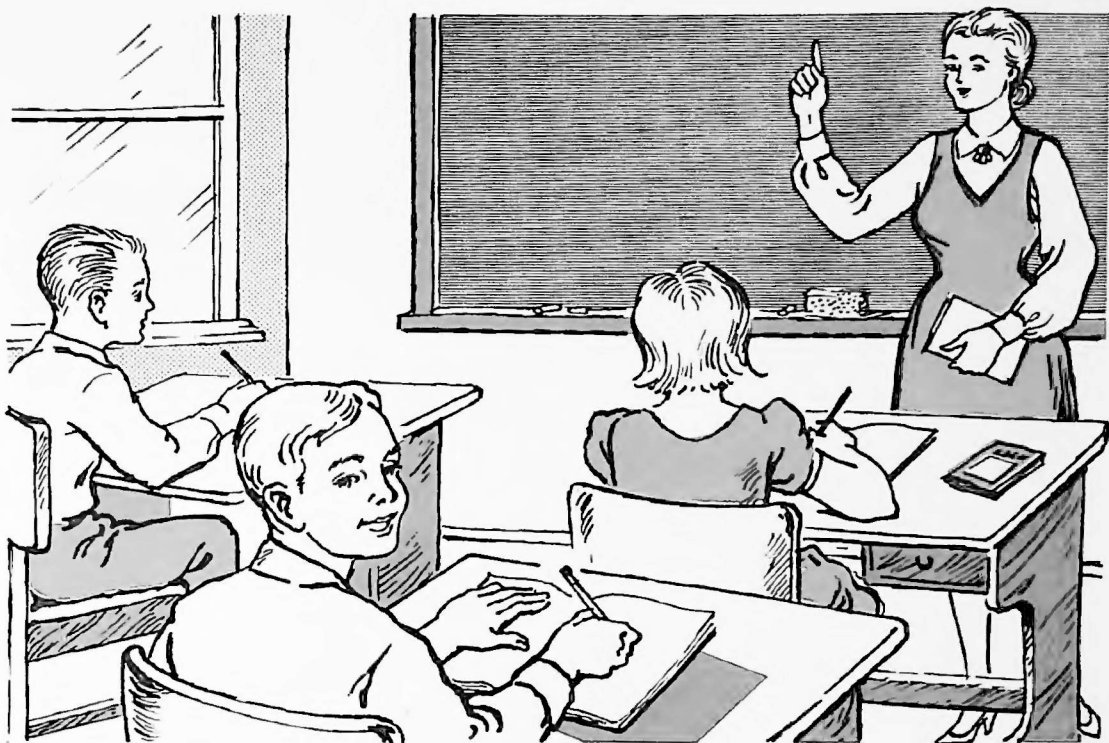
Anna lasa grāmatu:

Reiz gailis un zoss satikās uz ceļa. Gailis teica: „Ki-ke-ri-gī! Iesim pasaulē!“ Zoss atteica: „Gā, gā, gā!“ Abi nonāca pie upes. Upē kuģis. Iekāpa kuģī. Kuģis lēni brauca pa upi. Gailis teica: „Ki-ke-ri-gī! Cik skaisti!“ Zoss atteica: „Gā, gā, gā!“

V v

Vasara, vasara klāt! Visi koki zaļi!
Pie loga aug liels koks. Laima
skatās pa logu. Kokā lēkā vāvere.
Laima atver logu un svež riekstu.
Vāvere nolēc no koka. Tā paķer
riekstu un uzskrien kokā.

D d

Katrs dara savu darbu.

Tētis un māmiņa dara lielos darbus.

Māris dara mazos darbiņus.

Viņš ir tēta un māmiņas palīgs.

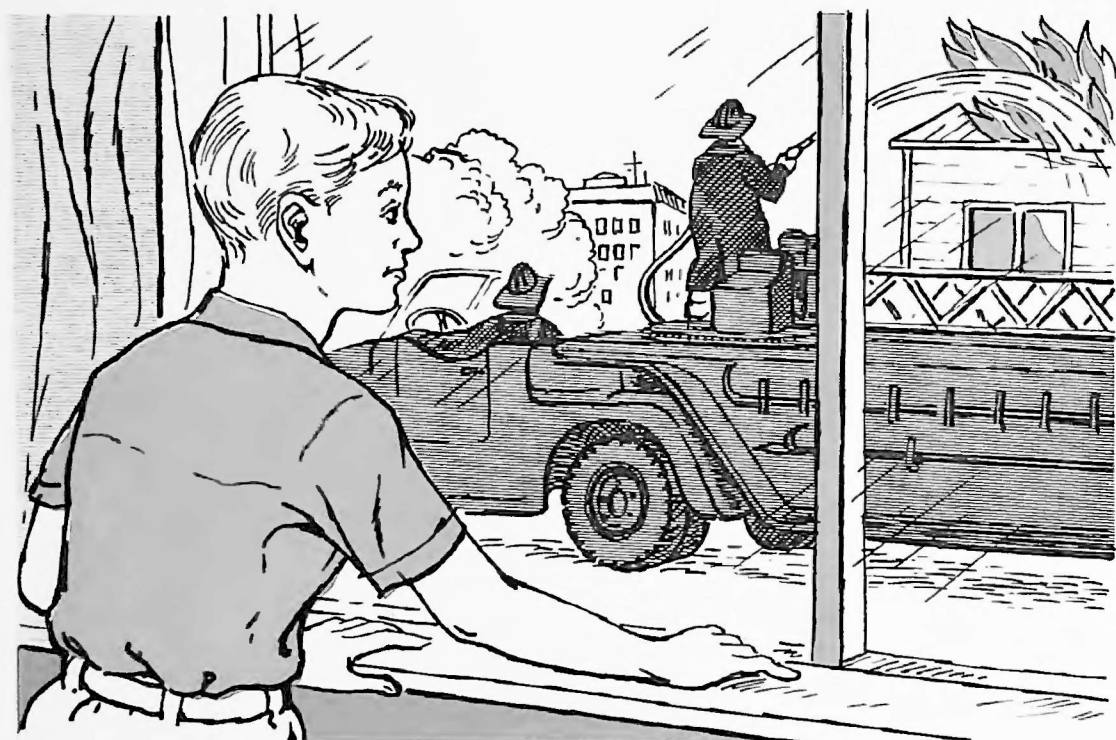
Bet Mārim ir arī viens liels darbs.

Viņš iet skolā. Skolā Māris mācās
lasīt un rakstīt.

J j

Šodien svētdiena. Visa ģimene brauc uz jūrmalu. Jūrmalā vējš. Jūrā lieli viļņi. Laivas peld pa jūru. Laivās zvejnieki. Zvejnieki zvejo zivis. Jūras mala smilšaina. Tētis un māmiņa sēž smiltīs. Bērni lēkā jūras viļņos.

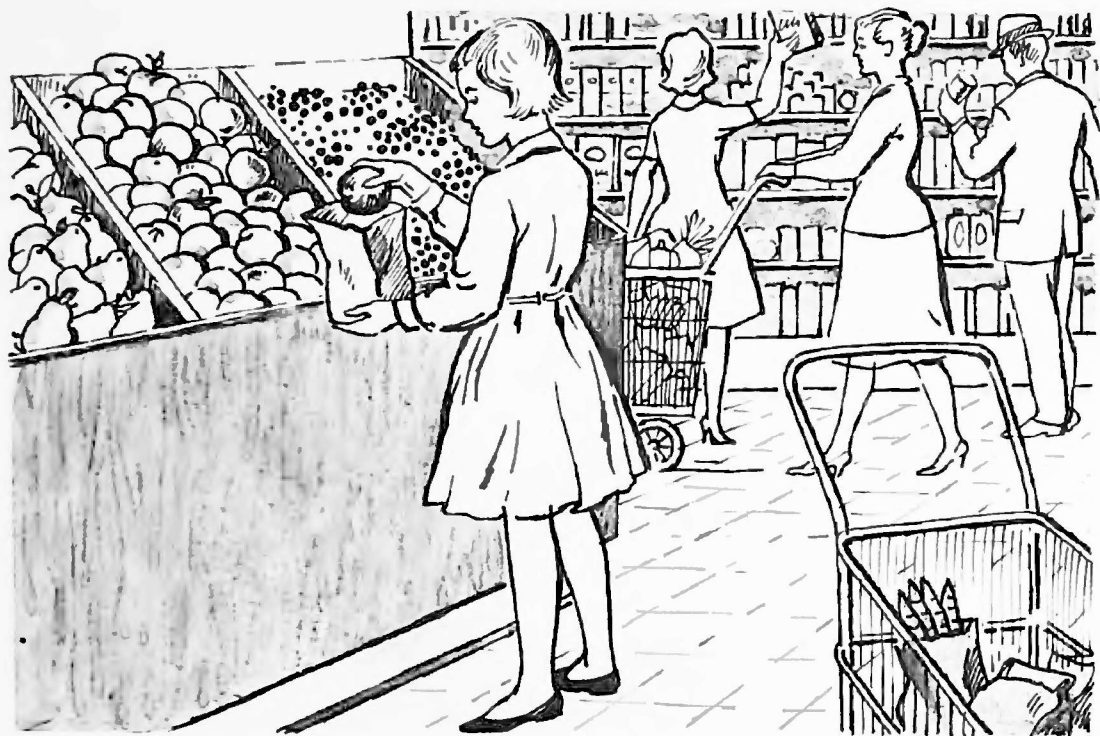

Dz dz

Māris dzird: brauc ugunsdzēsēju mašīna.
Viņš skrien pie loga. Mašīna apstājas
pie kaimiņu mājas. Deg jumts.

Ugunsdzēsēji strādā veikli. Drīz
ugunsgrēks apdzēsts. Ugunsdzēsēji iekāpj
mašīnā un aizbrauc.

Māris atceras tēva vārdus:
„Nespēlējies ar uguni! Uguns nav puķe.“

Veikalā

Māmiņa sūta Annu uz veikalu. Viņa iedod Annai naudu. „Nepazaudē naudu!“ māmiņa saka. Annai jāpērk āboli, ķirši un tomāti.

Veikals pilns ļaužu. Viens pērk maizi, otrs – cukuru. Cits prasa pienu, cits – sviestu.

Anna nopērk ābolus, ķiršus un tomātus. Viņa samaksā un var iet mājā. „Ardievu!“

Šūšana.

„Aši, aši nāc, šūsim lelei svārkus!“ māmiņa sauc Laimu. Laima skrien pie māmiņas.

Māmiņai ir drēbes gabaliņš. No drēbes māmiņa šūs Laimas lelei svārkus.

Māmiņa prot šūt ar mašīnu. Viņa sašūs svārkus, bet Laima piešūs pogas. Laima ieverē adatā diegu. Nu sāksies lielā šūšana.

H h

Laima un Māris rotaļājas. Laima baro savu lācīti. Māris rotaļājas ar helikopteri. Helikopteris paceļas, lido, nolaižas. Māris aicina arī Laimu iekāpt.

„Vai mēs lidosim uz Holandi?“ jautā Laima.

„Nē, pie krustmātes Hertas.“

Laima sameklē puķes. Tās viņa iedos krustmātei Hertai.

„Uzmanību! Sākas lidojums ar helikopteri.“

Svētdiena

Ir svētdienas rīts. Pilsēta klusa. Visi ļaudis atpūšas pēc darba nedēļas.

Bim, bam, bim, bam! Zvani aicina ļaudis.

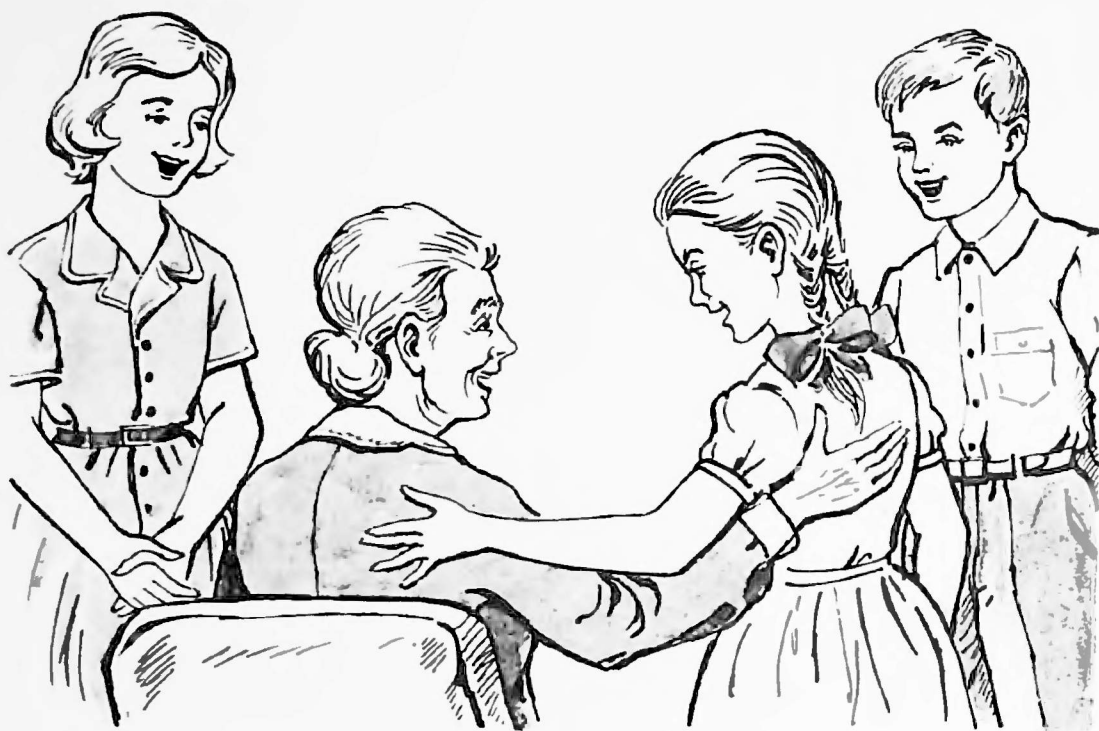
Visa ģimene: māmiņa, tētis, Laima, Anna un Māris brauc uz baznīcu.

Uz baznīcu dodas daudz ļaužu. Viņi ģērbusies svētdienas drēbēs.

Baznīcā visi sēž klusu. Drīz sāk dūkt ērģeles.

Māris un Anna laimīgi, ka prot lasīt. Viņi atšķir dziesmu grāmatu un kopā dzied:

„Tur no debess tāles.“ Ai, cik jauki skan!

Dž dž

Māra vecmāmiņa ir liela dziedātāja. Viņa zina daudz dziesmu. Vecmāmiņa māca bērniem dziedāt.

Vecmāmiņas mīļākā dziesma ir „Cēli kā dzimtenes dievnami.“

Mārim patīk dziesma par ganiņu — „Dzeniet šurpu, ciema gani!“

Laimai patīk — „Seši mazi bundzeniķi.“ Reizēm viņi dzied tik skaļi, ka ausis džinkst.

Pēdējā skolas diena

Šodien pēdējā skolas diena. Rīt sākas vasaras brīvdienas. Mācības šodien nenotiek.

Skolēni un skolotāji pulcējas skolas lielajā zālē.

Skolas pārzinis stāsta par Latviju. Tad visi pieceļas un dzied Latvijas himnu.

Skolotāji izdod bērniem liecības un novēl patīkamu vasaras atpūtu.

Ieradies arī fotogrāfs. Viņš visus nofotografē.

Tad katrs iet uz savām mājām.

Vasara

„Uz nometni, uz nometni!“ sauc priecīgas balsis. Drīz visi novietojušies autobusā. Sākas brauciens.

Māris brauc uz nometni pirmo reizi. Viņam sirds tāda nemierīga. Nezin, kā tur patiks.

Autobuss drāžas gaŗām meŗiem, pļavām un upēm. Skan smieكلي un dziesmas.

Beidzot autobuss apstājas. Esam nometnē!

Meŗu pieŗale bērnu dziesmas, smieكلي un jautras valodas.

„Labi gan, ka atbraucu!“ domā Māris.

A a Ā ā B b C c Ć ć D d E e

Aa Āā Bb Cc Ćć Dd Ee

Ē ē F f G g Ğ ğ H h I i Ī ī J j

Ēē Ff Gg Ğğ Hh Ii Īī Jj

K k Ķ ķ L l Ļ ļ M m N n Ņ ņ

Kk Ķķ Ll Ļļ Mm Nn Ņņ

O o P p R r Ŗ ŗ S s Š š T t U u

Oo Pp Rr Ŗŗ Ss Šš Tt Uu

Ū ū V v Z z Ž ž

Ūū Vv Zz Žž

GRĀMATAS

Annai ir grāmatas. Arī brālim Mārim un māsai Laimai ir grāmatas. Visvairāk grāmatu māmiņai un tētim.

Grāmatas ir dažādās valodās: latviešu, angļu, vācu un vēl citās. Bērniem grāmatas ir mīļas. Viņi tās tur tīras un kārtīgi noliktas.

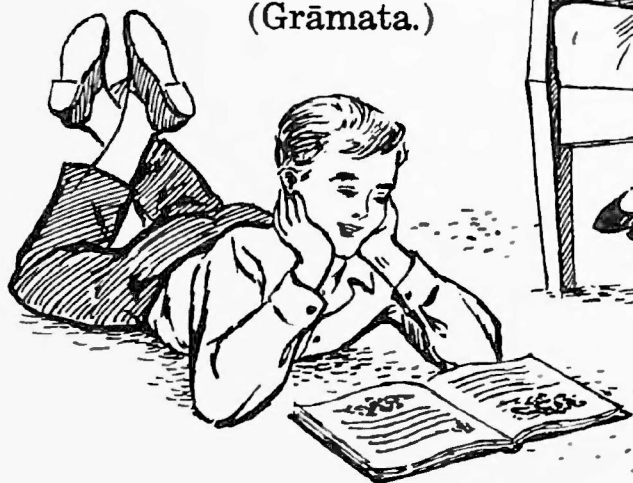
Anna un Māris lasa daudz latviešu grāmatu.

Latviešu valoda viņiem tuva un mīļa.

Viņi ir lepmi būt latvieši.

Balti lauki, melni lopi,
Vajag gudra ganītāja.

(Grāmata.)

KALNIŅU ĢIMENE

Kalniņi pavisam ir pieci: tēvs, māte, Anna, Māris un Laima.

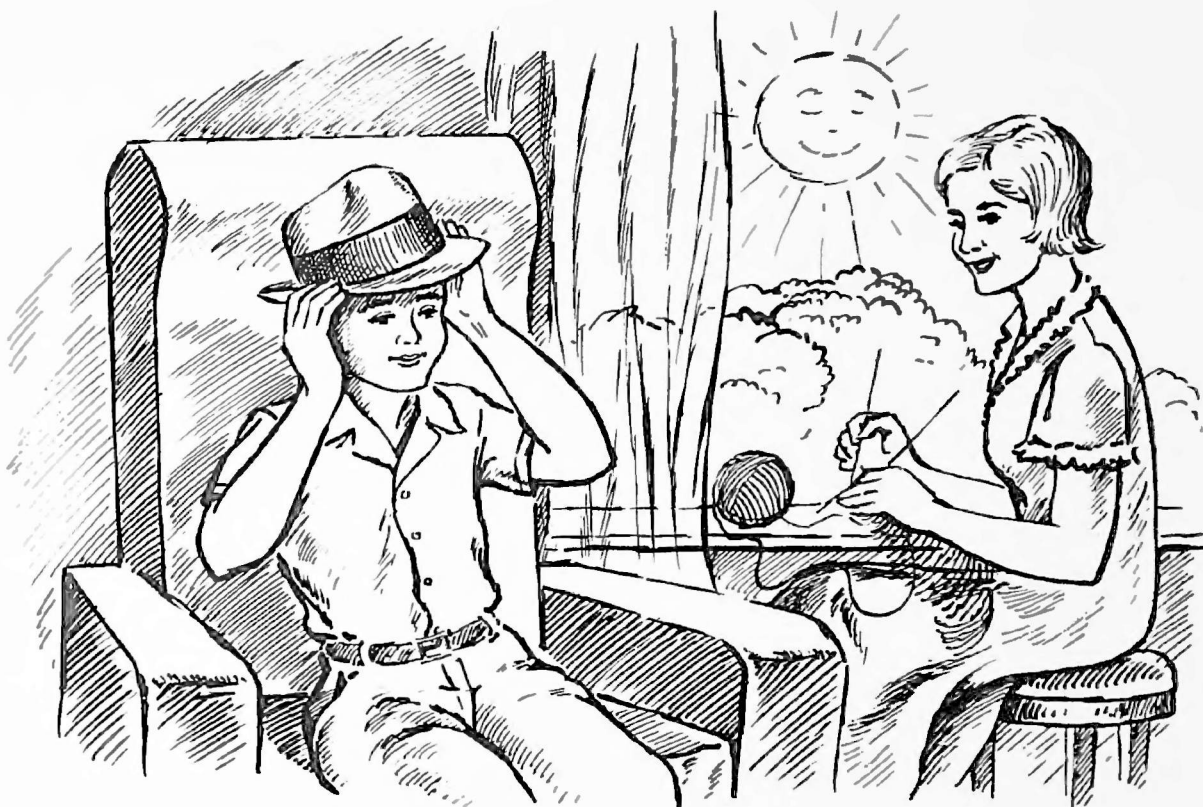
Tēvs strādā un nopelna ģimenei dzīvokli, apģērbu un pārtiku. Viņš ir pastnieks. Pastnieks pienes ļaudīm vēstules.

Dažas vēstules ir nākušas no tālām zemēm. Dažas priecīgas, dažās skumjas ziņas.

Visvairāk darba māmiņai. Māmiņa gādā par uzturu, apkopj māju un rūpējas par bērniem.

Anna un Māris iet skolā. Viņi čakli mācās.

Laima ir maza un vēl skolā neiet.

Saulīt' silta, māmiņ' jauka,
Abas vienu mīlumiņu:
Saulīt' silta sildīties,
Māmiņ' jauka parunāt.

Sēdu tēva krēsliņā,
Lieku tēva cepurīti;
Liela tēva cepurīte,
Trūkst man tēva padomiņa.

Tautas dziesmas.

MĀMIŅAS PALĪGI

Šodien māmiņai daudz darbu. Anna un Māris labprāt palīdz viņai.

Māmiņa mazgā veļu, Anna palīdz izžaut.

Māris aiziet uz veikalu.

Vēlāk māmiņa un Anna gatavo ģimenei vakariņas. Māris rotaļājas ar Laimu. Viņš lasa Laimai pasaku no Mazputniņa. Māris ir čakls žurnāla lasītājs. Šķirstot žurnāla lapas čaukst un aicina lasīt.

Es savai māmiņai
Kā sirsnīga azotē,
Kā sirsnīga azotē,
Kā puķīte dārziņā.

Māmiņai labu daru,
Visu mūžu dzīvojot:
Viņa mani mazu kopa,
Mani mazu audzināja.

Māci mani, māmuliņa,
Visādam darbiņam,
Iemācij'si darbiņam,
Māci gudru padomiņu.

Tautas dziesmas.

MĀJA PILSĒTĀ

Ziemā Kalniņi dzīvo pilsētā. Kalniņu ģimenes mājā ir sešas istabas, virtuve un vannas istaba.

Dzīvoklī atrodas mēbeles un citas mantas.

Mārim ir sava istaba, tāpat Annai un Laimai. Bērni palīdz gādāt par kārtību un tīrību savās istabās.

Mājas priekšpusē ir liela liepa un dzīvžogs.

Pavasārī māmiņa dārzā stāda puķes.

Aiz mājas ir pagalms. Tur bērni pikojas un ceļ sniega vīrus.

MĀJA EZERA KRASTĀ

Kalniņu ģimenei pieder lauku māja. Tur dzīvo vecmāmiņa un vectētiņš.

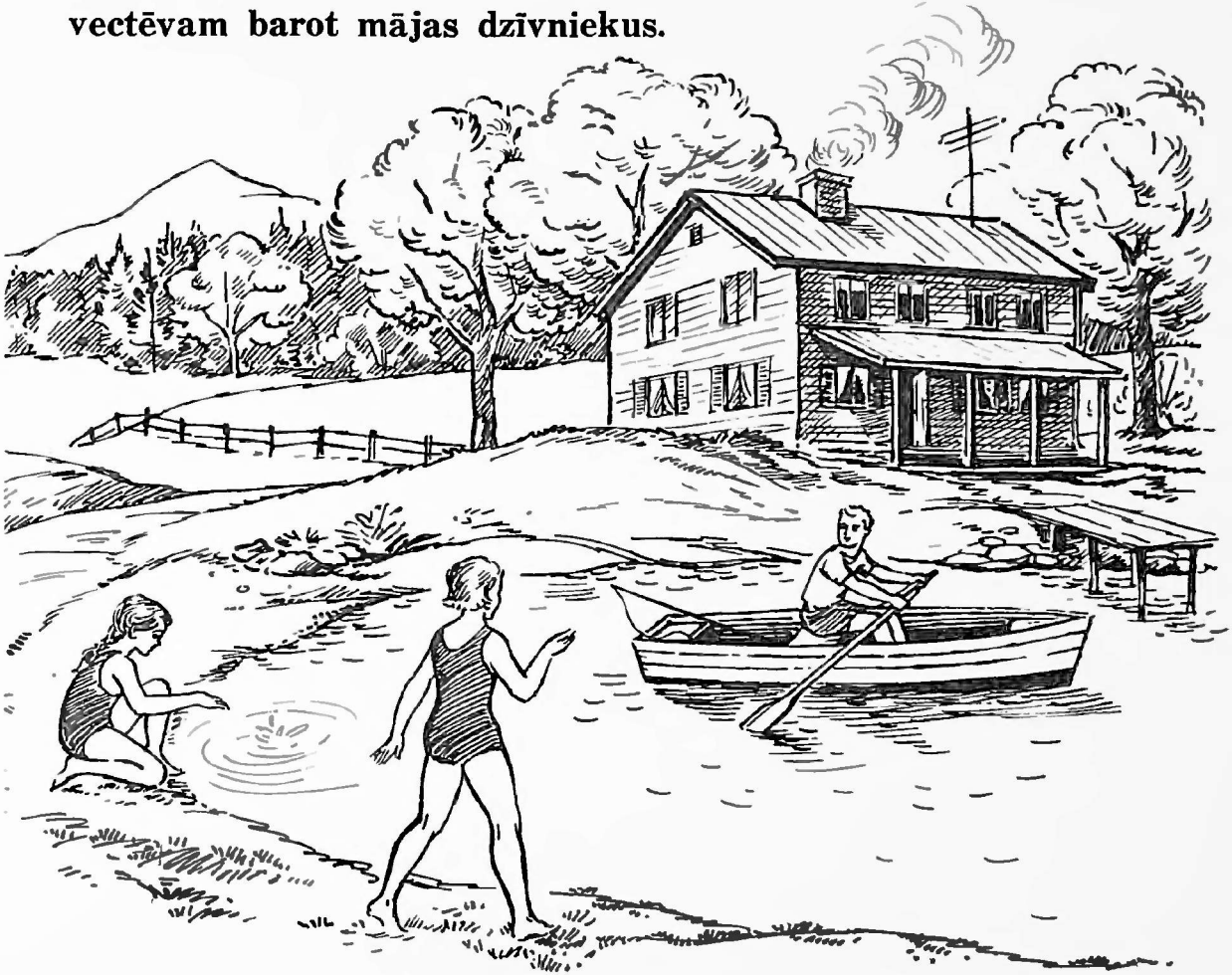
Vasarā māmiņa un bērni dzīvo laukos. Sestdienas vakarā atbrauc arī tētis.

Māja ir skaistā ezera krastā. Ap māju daudz koku un puķu. Tālāk meži un pļavas.

Siltā laikā bērni iet ezerā peldēties. Mārim patīk braukt ar laivu un makšķerēt.

Mežā bērni lasa ogas un sēnes.

Bērnu lielākais prieks ir palīdzēt vecmāmiņai sakņu dārziņā un vectēvam barot mājas dzīvniekus.

APĢĒRBS

Šodien ārā ļoti silts. Māris uzvelk īsās bikses un kreklu. Aukstā laikā viņš valkā garās bikses.

Kad Māris iet uz skolu, viņš uzvelk svārkus un apvien kakla saiti.

Ziemā, ejot ārā, Māris uzģērbj mēteli un uzliek cepuri.

Vakar lija lietus, tad Mārim bija lietus mēteli un lietussargs.

Anna valkā kleitiņu. Annas kleitiņas ir dažādās krāsās. Dažreiz Anna velk svārkus un blūzi.

Laimai māmiņa aizsien baltu priekšautiņu.

Ziemā arī viņas valkā mēteļus.

KATRAI KĀJAI SAVA KURPE!

Laima raud. Viņai spiež kurpes. Māmiņa apskata un redz — Laima uzāvusi kreisās kājas kurpi labajā kājā.

Māmiņa uzauj kurpes pareizi un pamāca:

„Citreiz uzmanies, katrai kājai sava kurpe!“

Laima noliek savas čības pie pārējiem apaviem.

Tur stāv glīti saliktas dažāda lieluma kurpes un zābaciņi.

„Kā būtu, ja es uzvilktu māmiņas kurpes ar augstajiem papēžiem?“

„Vai esi sagērbusies un varam iet?“ jautā māmiņa.

„Jā, tūlīt būšu!“ steidz atbildēt Laima.

„Laima, uzvelc arī botes, jo ārā līst lietus!“

MĀŅA DRAUGS

Kalniņu ģimenes kaimiņi ir Lapiņi. Viņi ir trīs: tēvs, māte un Jānis.

Jānis ir Māņa draugs. Jānim deviņi gadi.

Zēni bieži kopā rotaļājas.

Jāņa māte apkopj māju un strādā rokdarbus.

Jāņa tēvs ir ārsts. Viņš ārstē slimos. Reizēm Jāņa tēvu izsauc pie slimniekiem naktī.

Vakar Māris iegriezta pirkstā. Mārim ļoti sāpēja, bet viņš neraudāja.

„Esmu jau liels,“ viņš teica.

Māris aizgāja pie ārsta. Ārsts apsēja Māņa pirkstu.

Nu vairs nesāpēja.

SKOLĀ

VISI DESMIT

Raudzīsim, kā to lai darām,
Ka visus desmit saskaitīt varam.

Viens, divi, trīs —

Tie citi būs drīz.

Četri, pieci, seši —

Tie mums ar' nav sveši.

Septiņi, astoņi, deviņi —

Āreče nu — te viņi!

Pieliec vēl vienu klāt:

Nu visi desmit ir akurāt!

Rainis.

KO ANNA IEMĀCĪJĀS SKOLĀ?

Anna pārnāk no skolas. Viņa stāsta māmiņai: „Šodien iemācījāties, ka gadā ir divpadsmit mēnešu: janvāris, februāris, marts, aprīlis, maijs, jūnijs, jūlijs, augusts, septembris, oktobris, novembris, decembris.

Katrā mēnesī ir četras nedēļas. Nedēļā septiņas dienas: svētdiena, pirmdiena, otrdiena, trešdiena, ceturtdiena, piektdiena un sestdiena.“

„Tas labi, bet kas tev uzdots mājā mācīties?“ jautā māmiņa.
„Man jāuzzīmē, ko es katru dienu daru.“

ATMINI ANNAS UZDOTO MĪKLU!

Anna uzdod Mārim atminēt mīklu. Mīkla ir grūta. Māris nezina atminējumu. Palīdzēsim viņam atminēt!

Liels, liels ozols,
Divpadsmit zariem,
Ikvienā zarā
Pa četri perekļi,
Ikvienā pereklī
Pa septiņām olām,
Ikvienā olā
Meln un balts.

(Gads, mēneši, nedēļas, dienas.)

Tautas mīkla.

RĪTS

Aust gaisma. Lec saule. Sākas jauna diena.

Bērni uzceļas, nomazgājas un apgērbjas.

Tad viņi iet uz ēdamistabu. Māmiņa un tētis ir jau ēdamistabā.

„Labrīt, māmiņa un tēti!“

Māmiņa aicina brokastīs. Visi apsēžas pie galda.

Tētis saka galda lūgšanu.

Māmiņa un tētis dzeļ kafiju. Bērni dzeļ pienu.

Māris un Anna ēd sviestmaizes ar biežpienu.

Laimai garšo baltmaize ar ievārījumu, tētīm ceptas olas.

Pēc brokastīm sākas dienas darbi.

PUSDIENAS

Pulkstenis ir divpadsmit. Anna un Māris pārnāk no skolas. Ir pusdienas laiks. Tētis nenāk pusdienās mājā. Viņa darba vieta tālu. Māmiņa dod tētīm pusdienas līdz.

Pirms ēšanas bērni mazgā rokas.

Pusdienās šodien ir vira un maize. Dažreiz māmiņa dod bērniem sviestmaizes un pienu.

Laimai garšo piena vira ar saknēm.

Kad Māris un Anna paēduši, viņi iet atpakaļ uz skolu.

Jaukā laikā māmiņa un Laima iet uz parku.

VAKARIŅAS

Pulkstenis ir seši. Tētis pārnāk no darba. Visa ģimene ir kopā.

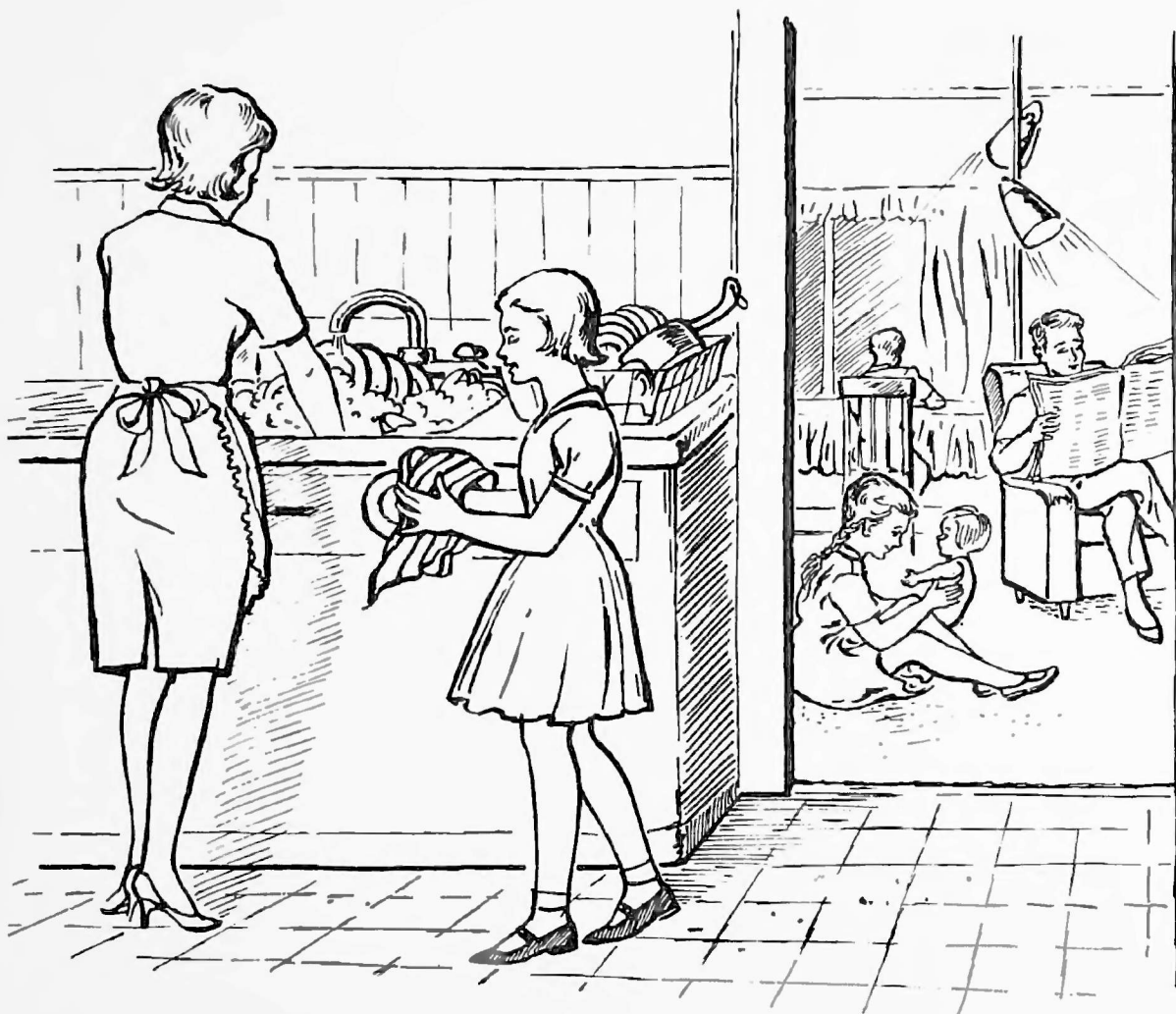
Anna palīdz māmiņai uzklāt galdu.

Vakariņās ir gaļa, saknes un maize. Dažreiz pēc vakariņām ir saldējums.

Kad vakariņas paēstas, māmiņa un Anna nomazgā traukus.

Tētis lasa laikrakstu. Māris gatavo skolas darbus.

Mazā Laima rotaļājas ar savu lelli.

Kad vakariņas paēstas, māmiņa un Anna nomazgā traukus.

VAKARS

Ir pienācis vakars. Saule noriet. Drīz satumst. Pie debesīm parādās mēness un zvaigznes.

Bērniem laiks iet gulēt. Anna, Māris un Laima nomazgājas, iztīra zobus un iet uz guļamistabu.

Viņi nometas pie gultām ceļos un lūdz Dievu.

Ienāk māmiņa un tētis.

„Ar labu nakti, māmiņa un tēti!“

G A D A L A I K I

Ziemu sniga sniedziņš,
Vasaru lietniņš,
Rudeni aukstais
Vējiņš pūš.

Kas, bērziņi, tev apsedza
Tādu zaļu villainīti?
Man apsedza silta saule,
Pavasara lietutiņš.

Ai priedīte, ai eglīte,
Tavu daiļu augumiņu!
Vai bij ziema, vai vasara,
Zaļi svārki mugurā.

Tautas dziesmas.

R U D E N S

MĪKLAS

Māris pirmajā skolas dienā minēja mīklas. Viņš atminēja vi-
sas mīklas.

Atmini arī tu!

Sarkans vīriņš, zaļa bārdiņa.

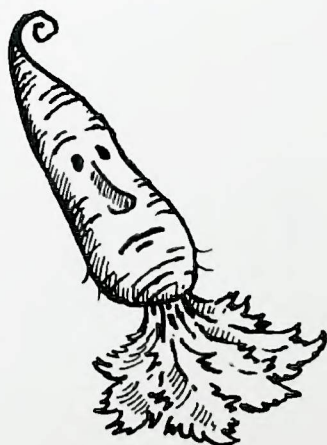
(Burkāns.)

Maza maza mājiņa,
Brūni kundziņi iekšā.

(Ābols.)

Ielāps uz ielāpa,
Ne adatas dūriena.

(Kāpostu galva.)

PIRMĀ SKOLAS DIENA

Šodien pirmā skolas diena latviešu skolā. Skolotāja lasa Jāņa Širmaņa stāstu par mazo pelīti Pīkstīti.

Pīkstīte cītīgi piedalās dārza novākšanā. Nesamo maisu pār plecu pārlikusi, tā steigšus vien tek no dārza uz pagrabu, no pagraba uz dārzu. Nav vaļas kavēties, nav vaļas slinkot.

Ar katru dienu pagrabs kļūst pilnāks. Ko gan visu peļu ģimene tur nesavāc: vienā apcirknī kvieši, otrā — zirņi, kaktā kāļi un burkāni, zem kāpnēm gurķu mucas. Plauktos sarindoti ievārījumu trauki.

Pīkstīte ar lielu patiku apskata sagādātos pārtikas produktus. „Nu mums pietiks visai ziemai!“

Z I E M A

PIRMAIS SNIEGS

Pirmais sniegs! Pirmais sniegs!

Bērniem lielu lielais prieks!

Sniega viļas lielas veļas,

Sniega vīrs uz kalna ceļas,

Milzīgs, resns tā kā vāts,

Nasku roku darināts.

Galva apaļa kā ola;

Melnās acis bolīt bola.

Mute plata tā kā stops:

Augšā, apakšā viens zobs.

Kājas diženas kā stabi;

Galvā platmale sēd labi;

Katrā rokā piķis garš, —

Un nu sākas lielais kaŗš.

Karogs stalti plivinājas,

Karavīri rindās stājas;

Lodes svilpo, bumbas kauc:
Nu tiek cirsts un durts un šauts.
Visi lokās, cīnās, kaņo —
Pārveikt milzi lielo, gaņo;
Visiem sejās laistās prieks, —
Pirmais sniegs! Pirmais sniegs!

V. Plūdonis.

ZIEMSVĒTKU VAKARS

Ārā snieg sniegs. Rīt būs Ziemsvētki. Māmiņa cep svētku maizi. Anna gaida pārnākam tēvu. Viņi ies barot putniņus, lai tiem būtu Ziemsvētki.

Vectētiņš sēž pie loga; Anna pienāk un apsēžas blakus. Viņi skatās, kā snieg sniegs.

Annas vectētiņš ir liels stāstītājs. Annai patik klausīties viņa stāstos. Šoreiz vectētiņš stāsta par sniegu, eglīti un Ziemsvētku vecīti.

Te tēva balss viņus iztraucē: „Iesim barot putniņus, ka varam laikā tikt atpakaļ mājā. Šovakar visi brauksim uz baznīcu.“

Nāc, māsiņa, ciemoties
Ziemas svētku vakarā;
Būs zirnīši, būs pupiņas,
Būs cūciņas šņukurītis!

Kādu dziesmu dziedāsim
Ziemas svētku vakarā?
Pīrāgam, nabagam,
Abi gali nodeguši.

Simtu cepu kukulišu,
Ziemas svētku gaidīdama:
Simtiņš nāca danču bērnu
Ziemas svētku vakarā.

Sen gaidīju, nu atnāca
Tie bagāti Ziemas svētki:
Ziemas svētki atbraukuši
Rakstītām kamanām.

Tautas dziesmas.

P A V A S A R I S

LOPI PIRMOREIZ GANOS

Kad lopus pirmoreiz dzenot ganos, tad tie runājot par jauno zālīti. Jēri smalkā balsī žēlojoties:

„Maza, maza zālīte!“

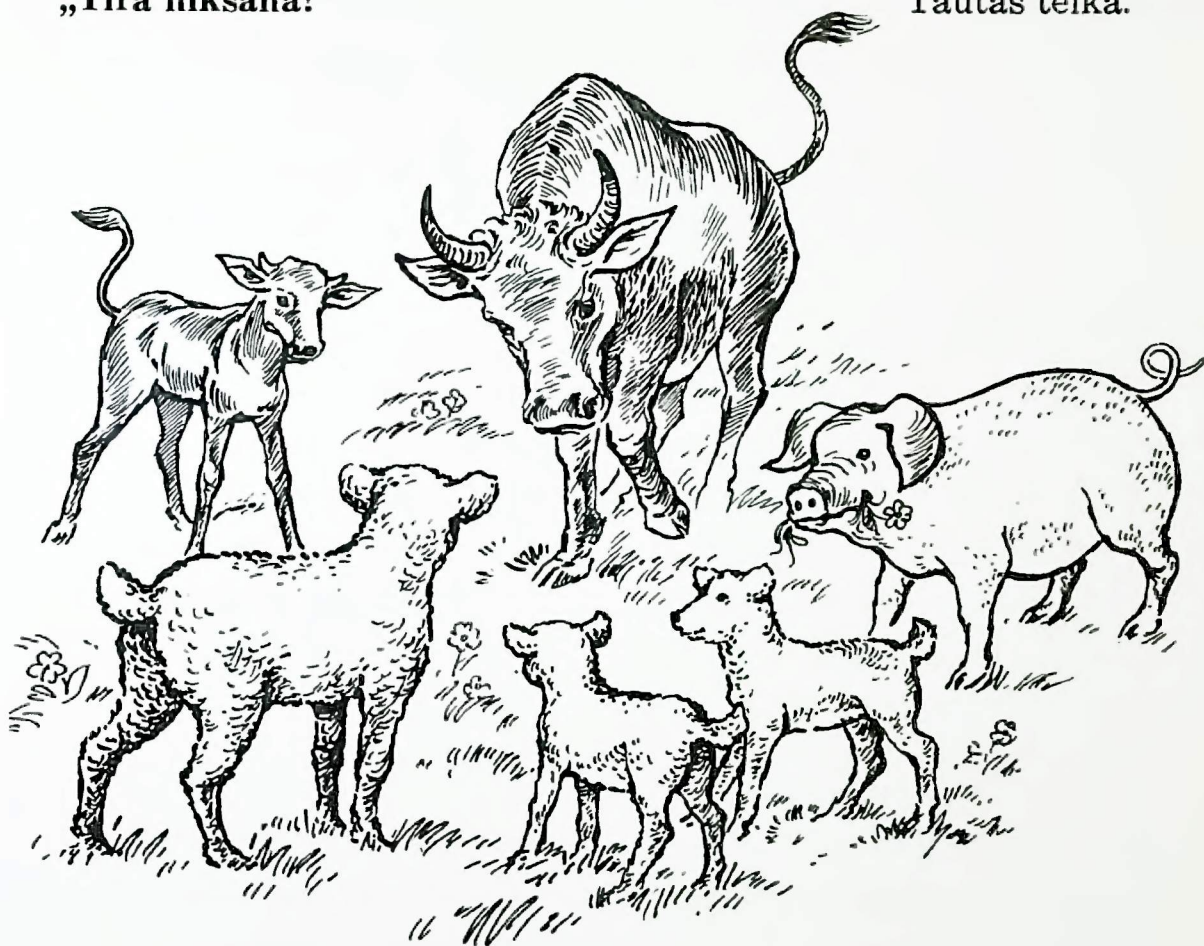
Vecās aitas atbildot rupjā balsī: „Laba gan, laba gan!“

Vērsis baurojot: „Man vien, man vien!“

Teļi sakot: „Visiem, visiem!“

Visvairāk ar jauno zāli neapmierinātas esot cūkas. Tās kviecot:
„Tirā nīkšana!“

Tautas teika.

Nāc nākdama, Liela diena,
Visi bērni tevi gaida,
Visi bērni tevi gaida,
Aiz vārtiem sasēduši.

Spīdi nu, saulīte,
Ābeļu dārzā.
Tur mūsu bāliņi
Šūpoles kāra.

Došu olu bāliņam
Par šūpoļu kārumiņu:
Man vistinās dētin dēja,
Kladzināt kladzināja.

Tautas dziesmas.

LIELDIENĀS

Otrā rītā Pūkainis piebrauc pie balto peļu mājas durvīm. Tas atvedis veselu vezumu visskaistāko olu. Čiepstē aiz brīnumiem sasit ķepiņas:

„Tik daudz olu! Tu laikam mums visas atvedi? Ko citiem dosi?“

„Pietiks visiem! Man tādu mantu netrūkst! Pīkstītei atvedu raibākās. Viņa man vakar čakli palīdzēja. Bet tad mums... ē... vakar iznāca tāda maza pārskatīšanās. Šorīt braucu vispirms te. Lai nu pelīte Lieldienās dabū drusku papriecāties...“

Pīkstīte priecājas. Tik daudz un tik skaistu olu viņai vēl nekad nav bijis. Bet Pūkainis apmierināts brauc tālāk.

Viņam jāsteidzas, jo daudzās mājās vēl gaida tā skaisto olu vezumus.

J. Širmanis.

V A S A R A

Koši, koši, jauki, jauki,
Kad Dievs deva vasariņu:
Dzied putniņi, dzied meitiņas,
Mežu gali gavilē.

Nāc nākdama, vasariņa,
Kur tik ilgi kavējies?
Tevis gaida atnākot,
Manis lielu uzaugot.

Tautas dziesmas.

JĀŅI

Tas bija savāds vakars un pavisam savāda nakts.

Visos pakalnos spīdēja ugunis, visās malās skanēja dziesmas. Ap uguni pulcējās visi mājas ļaudis un līgoja bez mitēšanās. Man bija liels brīnums, ka tik daudz dziesmu varēja ietilpt manas vecmāmiņas galvā; viņa teica un teica, bet dziesmu nekad nepietrūka.

Turpat mums stāvot un ligojot, atskanēja spēcīgas svešas balsis. Mēs vērsāmies turpu un redzējām, ka nāk vesels pulks kaimiņlaužu ar lieliem klēpjiem Jāņu zāļu. Ligoja nācēji, bet mēs ar neapklusām, līdz tad abas puses bija tik tuvu kopā, ka sāka meldiņš jukt. Tad nācēji stiepa rokas labvakaram. Savas Jāņu zāles viņi krāva saimniecei klēpī un vainagus lika saimniekam galvā. Arī saimnieku Jancis stāvēja kā tīrais puķu klēpis. Un, ak tavu laimi! — viena meita uzlika arī man vainagu galvā.

„Jānīt's nāca par gadskārtu,“ viņa teica.

J. Jaunsudrabiņš.

Visas bija Jāņu zāles,
Ko plūc Jāņu vakarā;
Visi bija Jāņu bērni,
Kas Jānīti daudzinaja.

Ilgi nāca, ātri gāja
Sengaidīta Jāņu diena,
Nebij dienas, ne nedēļas,
Vienu pašu vakariņu.

Tautas dziesmas.

ČETRĶĀJAINIE DRAUGI

ZVĒRU DĀRZĀ

Kādu svētdienu Kalniņu ģimene aizbrauca uz zvēru dārzu. Zvēru dārzā bija daudz zvēru un putnu. Tie bija no dažādām zemēm.

Zaķus un stirnas bērni pazina. Par lauvām, vilkiem un lapsām viņi bija lasījuši grāmatās.

Tētis pastāstīja par tiem zvēriem, kuņus bērni nepazina. Mārim vislabāk patika ķenguri, Annai baltās kalnu kaziņas, bet Laimai mazie lācīši.

Vislielākais piedzīvojums Laimai bija jāt uz ēzeliša.

Vakarā bērni atgriezās mājā noguruši, bet laimīgi par jauki pavadīto dienu.

TRACIS

Mazs kaķīt's,
Mazs zaķīt's
Uz ceļa satikās
Un brīnījās.
„Kurp lēksi, zaķīti?“
„Uz kāpostiem, kaķīti!“
„Un tu tā lēnītēm?“
„Uz pelītēm!“

Kāpostiņš čaukstēja,
Pelīte pīkstēja;
Puisītis klausījās,
Sunītis ausījās.
Suns pakaļ zaķītim,
Puisītis — kaķītim, —
Ak, kas par riešanu!
Kas par skriešanu!

J. Poruks.

PASAKA PAR MĀJLOPIEM

Senos laikos mājlopi dzīvoja savā vaļā. Tie uzcēla mežā sev mājiņu un dzīvoja draudzīgi kopā. Bet tad šo mājiņu apsēda meža zvēri un draudēja tās iemītņiekus saplosīt.

Par laimi gar mājiņu gāja cilvēks. Tas ieraudzīja šos tādus bēdīgus un apprasījās, kas vainas.

-- Tā un tā — lūk, šajā krūmā glūnot uz tiem lapsa, tajā bie-zoknī tupot vilks un viņā meža malā gaidot lācis.

Tad gailim ienāca laba doma prātā.

„Nem mūs pie sevis!“ tas teica cilvēkam. Cilvēks ar to bija mierā. No tā laika mājlopi dzīvo pie cilvēka un viņam kalpo.

Tautas pasaka.

GAILIS UN PĪLE

Pīle smagi čāpo uz ezeru. Gailis noskatās un saka:

„Tu nu gan dejot neesi mācījusies!“

Ezermalā gaila tuvumā atskan šāviens. Gailis no bailēm paceļas spārnos un iekrīt ezerā. Pīle noraugās, kā gailis ūdenī spārdās un saka:

„Tu nu gan peldēt nemaz neesi mācījies!“

Tautas teika.

Ko, runcīti, tu domāji,
Uz akmeņa tupēdams?
— Es domāju Rīgā braukt,
Peles kraut vezumā.

Adāt, meitas, ko adāt,
Vilkam zeķes noadāt!
Vilkam kājas nosalušas,
Sila malu tekājot.

Ar gailīti Rīgā braucu,
Trīs zirniši vezumā.
Kamēr pats māju prasu,
Apēd zirgs vezumiņu.

Zaķīt's lēca pār tīrumu
Septiņiem gabaliem:
Divi ausis, četras kājas,
Septīt' līpa pakalā.

Tautas dziesmas.

PADOMI

Neplūci āzītim bārdiņu,
Nesaki ļaunu vārdiņu! —
Sāpēs.

Nenolauz puķei zariņu,
Neaizsedz saules stariņu! —
Sāpēs.

Ja redzi spožu dzirkstiņu,
Negrūd pie uguns pirkstiņu! —
Sāpēs.

Labu padomu saklausī,
Tētīm un māmiņai paklausī!
Dzīve tad jauka kā rotaļa taps,
Būsi tu bērniņš — visiem mīļš,
labs.

N. Kalniņš.

SKAISTA MANA TĒVU ZEME

Skaista mana tēvu zeme
Pār visām zemītēm:
Plaši lauki, zaļi meži,
Zili jūras ūdentīni.

Kas kaitēja man dzīvot
Manā tēvu zemītē:
Uz kalniņa tīra maize,
Lejā skaidrs ūdentīņš.

Visiem labi, visiem labi
Manā tēva zemītē:
Zaķiem labi cilpas mest
Rubeņiem rubināt.

Tautas dziesmas.

PAZĪSTI LATVIJU

Skolēni pulcējas klasē. Pie sienas ir Latvijas karte.

Ienāk skolotājs. Skolotājs stāsta un rāda kartē:

„Kurzeme, Zemgale, Vidzeme un Latgale ir Latvijas apgabali.

Kurzemē daudz mežu un meža dzīvnieku.

Jūrmalā dzīvo zvejnieki.

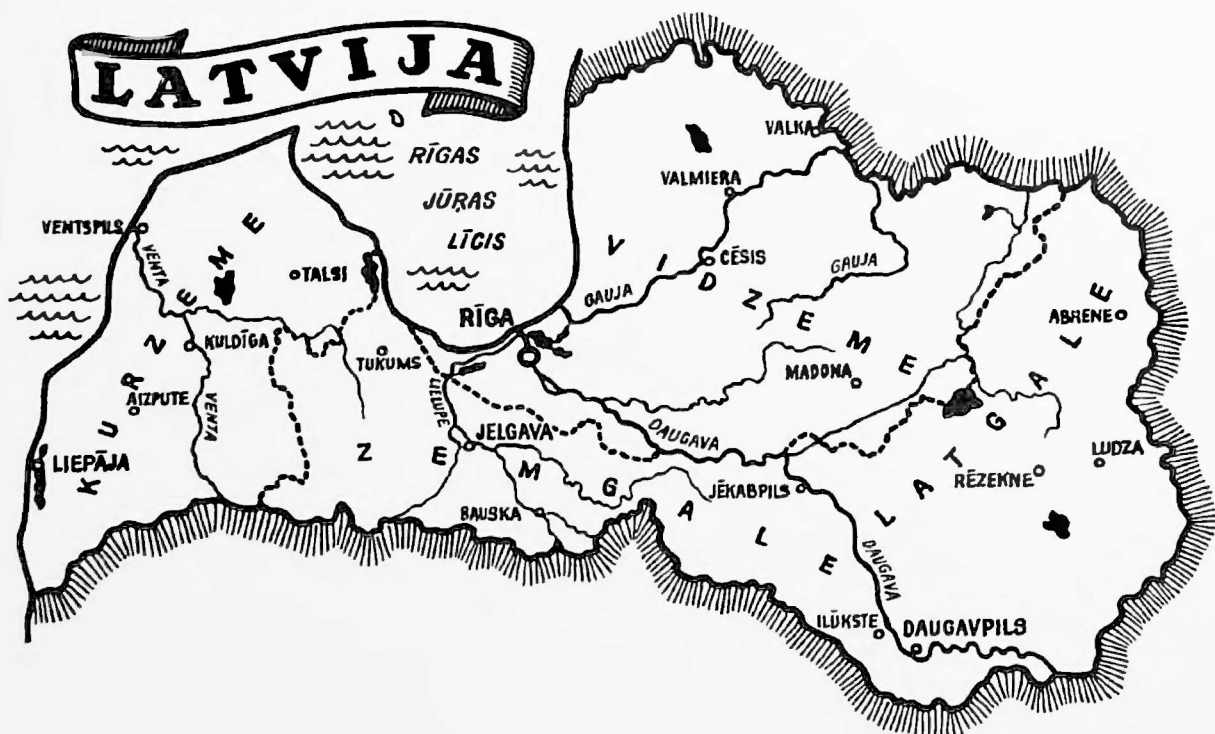
Zemgales līdzenumā lielas saimniecības.

Vidzemē kalni, Latgalē daudz ezeru.

Latvijā ir arī skaistas pilsētas. Pilsētās daudz skolu un rūpnīcu.

Skaistākā un lielākā pilsēta ir Rīga.

Skolēni, mācīsimies pazīt Latviju!“

18. NOVEMBRIS

Šodien skolā 18. novembra svinības: Latvijas dzimšanas diena. Skolas zāle greznota ziediem un zaļumiem. Skolas saime sapulcējās zālē.

Vecākās klases skolēni ienes Latvijas karogu.

Visi pieceļas un dzied Dievs, svētī Latviju.

Skolas saime noskatās priekšnesumus. Priekšnesumos piedalās arī pirmās klases skolēni.

Anna un Māris klausās, cik skaista ir latviešu valoda. Viņi apņemas iemācīties visu, ko skolotāji un vecāki stāsta par Latviju.

DIEVS, SVĒTĪ LATVIJU!

Dievs, svētī Latviju,

Mūs' dārgo tēviju!

Svētī jel Latviju,

Ak, svētī jel to!

Kur latvju meitas zied,

Kur latvju dēli dzied,

Laid mums tur laimē diet,

Mūs' Latvijā!

K. Baumanis.

P Ē C V Ā R D I

Lasīt un rakstīt mācīšanai ir ciešs sakars ar runāšanu. Bērns iemācās runāt savos pirmajos dzīvības gados. Viņš iemācās nosaukt apkārtņē redzamos priekšmetus, apzīmēt to īpašības, darbības u. t. t. Tā pamazām bērnam vārdu krājums kļūst arvienu lielāks. Līdz tam laikam, kad sākas lasīt un rakstīt mācīšana, bērns jau pietiekami tekoši runā.

Tādā pašā dabiskā ceļā bērnam jāiemācās lasīt un rakstīt. Tāpēc Ņujorkas latviešu ev. luterāņu draudzes skolu skolotāju kopa, izvēloties vielu savai „Ābecei un lasāmgrāmatai“, sniedz tādas dzīves ainas, kas bērnam tuvas un saprotamas, piem.: māte un bērni, rotaļlietas, mājas dzīvnieki u. t. t.

Pirmos 34 lasāmgabaliņus vēlams izņemt sastādītāju secībā. Pārējie domāti kā papildus lasāmviela. No šīs lasāmvielas dažus stāstus skolotājs varētu lasīt klasē, kamēr bērni nav vēl apguvuši lasīšanas veiklību, piem.: 18. novembrī stāstu „18. novembris“. Tā radīsies bērnos lielāka interese censties arī pašiem iemācīties labi lasīt. Lasāmvielas galīgā izvēle paliek skolotāja rokās atkarībā no laika un bērnu spējām.

Kā šo vielu mācības stundās apstrādāt?

Sākumā, protams, būs jānodarbojas tikai ar atsevišķām skaņām. Bet drīz vien varēs veidot arī teikumus, īsus stāstiņus.

Parasti lasīšanas stundu sadala četrās daļās: 1) ievads, 2) lasīšana, 3) pārrunas, 4) mājas darbu uzdošana.

Ievada uzdevums ir ieinteresēt un sagatavot bērnus jaunajai lasāmvielai un noskaidrot lasāmgabalā bērniem nepazīstamos vārdus. Parasti te labi noder grāmatas ilustrācija.

Piemēram, mācot lasāmo gabaliņu par jūrmaļu, vispirms noskaidrosim, kāds gada laiks pašreiz, kad būs vasara, kur varēsim peldēties, kas ir zvejniece, kur var zvejot u. t. t. Tā kā bērnu pašdarbība, domāšana un spriešana ir ļoti svarīga stundas daļa, tad ar jautājumu palīdzību skolotājam jā dabū bērnu atbildes. Skolotājs var pastāstīt arī patiesu vai izdomātu stāstu par kādu notikumu jūrmaļā viņa bērībā.

Noskaidrojot nepazīstamos vārdus, ļoti derīgi ir uzskates līdzekļi. Tie var būt paši priekšmeti, priekšmetu attēli, grāmatu ilustrācijas. Gabaliņos, kur gadās gaŗāki vārdi vai salikteni, skolotājs tos var uzrakstīt uz tāfeles un sadalīt zilbēs vai sastāvdaļās, piem.: svēt-diena, jūr-maļa, ģi-me-ne. Tad bērni, kuŗiem gaŗu vārdu sākumā pārskatīt ir pagrūti, pa zilbēm var to izlasīt vieglāk.

Kad bērni par jauno lasāmvielu ieinteresēti, nepazīstamie vārdi noskaidroti, pirmoreiz gabaliņu lasa skolotājs, tad bērni. Jāievēro, ka jālasa skaidri un iespējami izteiksmīgi. Pirmie lasa labākie skolēni, pēc tam vājākie.

Skolotājam jāraugās, lai pēc iespējas katrs bērns dabūtu kaut pāris teikumu lasīt. Kamēr viens lasa, pārējie bērni uzmanīgi seko lasītam un tūlīt paceļ roku, ja lasītājs kļūdījies. Kad lasītājs atkārtoti izlasīto vārdu pareizi, tad lasīšana turpinās.

Pārrunas ir visai svarīga stundas daļa. Tās jāveido ar smalku prasmi un lielu veiklību. Pārrunas aptver jautājumus un atbildes. Parasti skolotājs jautā un bērni atbild. Ja ievadā nav pārrunāta lasāmgabaliņa ilustrācija, tad to izdara tagad. Pēc tam skolotājs liek aizvērt grāmatas. Nav vēlami atbildēšanas vai atstāstīšanas laikā skatīties grāmatā. Tas jāievēro arī skolotājam. Tāpēc stunda iepriekš jā sagatavo, lai lasāmviela un jautājumi būtu zināmi.

Jāraugās, lai bērni uz skolotāja jautājumiem neatbildētu ar vienu vārdu, bet pilnos teikumus.

Piemēram: Skolotājs: „Kad visa ģimene brauc uz jūrmaļu?“

Bērni: „Svētdienā visa ģimene brauc uz jūrmaļu.“